

Summary. *On the basis of analysis of different approaches and views the essence of the concept of «methodical work» as an important component of the educational process aimed at solving problems to improve the quality of training in an integrated approach to improvement content, organization and teaching methods. The content and features of methodological work in higher education in terms of reforming higher education. The analysis tasks, levels and types of methodical teacher of higher educational establishment (organizational-methodological, scientific-methodological and scientific-medical). The necessity of improvement of methodology of the university and of his teaching services.*

Keywords: *higher education institution, methodical work, quality education teacher*

УДК 351.746:355.477

РЕЗУЛЬТАТИ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ПІД ЧАС ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

І. Г. БЛОЩИНСЬКИЙ, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри англійської мови факультету іноземних мов і гуманітарних дисциплін Національна академія Державної прикордонної служби України

Анотація. *У статті представлено результати констатувального експерименту сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій дистанційного навчання. На основі результатів констатувального етапу експерименту було виявлено і встановлено пряму залежність між якістю знань курсантів, станом викладання дисциплін різних циклів у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького та практикою підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності.*

Ключові слова: *констатувальний експеримент; професійна компетентність; технології дистанційного навчання; майбутній офіцер-прикордонник.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Значний обсяг завдань, що покладається на органи та підрозділи Державної прикордонної служби України (ДПСУ), призводить до необхідності підготовки кваліфікованих кадрів, успіх виконання якими своїх функцій залежить від рівня їх професійної підготовки. Реформування прикордонного відомства відповідно до Стратегії розвитку ДПСУ та Інтегрованого управління кордонами до 2020 року, розвиток нових форм і способів охорони державного кордону для виконання завдань оперативно-службової діяльності (ОСД) передбачає удосконалення системи підготовки, комплектування, роботи з особовим складом, його соціального за-

хисту, а також розширення прикордонного та міжнародного співробітництва. Освітній процес у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (НАДПСУ) з використанням сучасних інформаційних і дистанційних технологій навчання зобов'язує кожного курсанта-прикордонника наполегливо вивчати прикордонну справу та удосконалювати свої професійні навички, а стан особистої підготовленості кожного фахівця визначає ефективність організації ОСД. У Державному стандарті та освітньо-кваліфікаційних характеристиках визначено основні вимоги до якості підготовки військових фахівців, завдяки яким буде забезпечуватися необхідний рівень сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання у НАДПСУ [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Професійна компетентність є предметом розгляду в роботах низки зарубіжних та вітчизняних педагогів і психологів таких як: Ю. Бабанський, О. Барабанщиков, В. Беспалько, П. Гальперін, Б. Гершунський, О. Гура, С. Каплун, Н. Кузьміна, Е. Сарафанюк, О. Сисоєва та інші. Підготовку військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) та особливості формування професійно значущих якостей персоналу ДПСУ досліджують В. Балашов, І. Грязнов, О. Діденко, Д. Коцеруба, Є. Потапчук, О. Торічний та ін.

Проте на сьогодні відсутні дослідження, в яких проаналізовано й узагальнено результати сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій дистанційного навчання (ДН).

Метою статті є характеристика констатувального етапу педагогічного експерименту сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій ДН.

Для досягнення мети дослідження було використано теоретичні та емпіричні **методи**: аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації теоретичного та практичного матеріалу, анкетування, інтерв'ювання, математичної статистики [4].

Вклад основного матеріалу дослідження. Професійна компетентність майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій ДН повинна бути структурована як система, що включає такі критерії: мотиваційно-цільовий, соціо-прогностичний, пізнавально-інформаційний, навчально-результативний, структурно-логічний, і відповідні показники. Крім того, з урахуванням комплексного підходу для забезпечення можливості оцінювання професійних знань, умінь і навичок майбутніх офіцерів-прикордонників виокремлено інтегральний показник, яким є навчальна активність курсантів під час їх фахової підготовки, що відображається в умінні використовувати технології і засоби ДН (електронні підручники, онлайн-інструменти, платформи тощо), продуктивності спілкування з викладачами-консультантами [3]. Констатувальний етап експерименту сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників проводився у період з вересня 2012 р. по грудень 2014 р. в якому брали участь 56 осіб науково-педагогічного складу НАДПСУ, а також 548 курсантів. За допомогою статистичного аналізу встановлено, що на початок експерименту контрольні та експериментальні групи статистично не відрізнялися ($U = 0,237$) на рівні значущості $p = 0,05$.

Системні, структурні критерії інтегрального показника «навчальна активність» виражають «цілісні» властивості готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності. Ці властивості притаманні особистості, яка готова здійснювати професійну діяльність. З огляду на це функціональні критерії включають:

- системність роботи (передбачає не тільки надання знань курсантам, але й залучення та спонукання викладачами майбутніх офіцерів-прикордонників до системної роботи із засобами ДН (критерій оцінки - системність);

- пізнавальний інтерес, який виникає під час системної роботи з використанням технологій ДН (критерій оцінки – обсяг знань - глибина - через те, що знаходиш щось цікаве й збільшується обсяг);

- вмотивованість до професійної діяльності як результат осмисленості отриманих знань (критерій оцінки - глибина розуміння мотивів – поверхово чи глибоко);

- підтримання зворотнього зв'язку з викладачем-куратором (критерій оцінки - міжособистісне спілкування - інтеракція).

- стійкість (продовження) - здатність зберігати знання протягом певного періоду часу (міцність - залишковий ефект - пролонгованість).

У процесі дослідження здійснено аналіз якості фахових знань курсантів за критеріями кінцевого результату навчання, а саме: системністю, обсягом, вмотивованістю, інтеракцією і стійкістю знань. Вимірювання в цьому випадку може бути як прямим, так і непрямим. Критерій, будучи деякою мірою, повинен відповідати вимогам адитивності, тобто $K(AB) = K(A) + K(B)$. Це означає, що число, як міра двох об'єднаних величин, має бути рівним сумі двох чисел, що є мірою кожної величини.

Наявність системності знань у майбутніх офіцерів-прикордонників визначали в процесі вирішення професійно-орієнтованих завдань. З огляду на це, враховувалося розуміння курсантами зв'язку між елементами знань і максимальним використанням технологій ДН у професійній діяльності; логічною побудовою та викладанням навчального матеріалу для підвищення ефективності його засвоєння засобами ДН; умінням працювати з різноманітними джерелами інформації та здійснювати її порівняння, узагальнення, алгоритмізацію (структурування), систематизацію. Параметр ($K_{сист.}$) характеризувався відношенням кількості виявлених зв'язків, логічною побудовою та порівнянь $K_{з.л.п.}$ до їх кількості $K_{з.л.п.ет.}$, що є в еталоні (1.1):

$$K_{сист.} = \frac{K_{з.л.п.}}{K_{з.л.п.ет.}}, \quad (1.1)$$

Для визначення обсягу знань майбутніх офіцерів-прикордонників виділяли всі елементи знань із теми вивченого модуля і порівняли еталони відповідей. Числове значення засвоєного обсягу знань характеризувалося кількістю елементів знань, відтворених кожним курсантом. За критерій, що характеризує обсяг знань засобами ДН з фахових дисциплін $K_{обсягу}$, взято відношення кількості засвоєних елементів знань; якість засвоєння знань засобами ДН з професійно-орієнтованих дисциплін; глибина засвоєння фахових знань з різних напрямків професійної діяльності засобами ДН; знання особливостей управління персоналом, принципів і методів ефективного управлінського впливу; продуктивність інтелекту та волеволі якості особистості. $K_{з.з.п.}$ до кількості елементів знань $K_{з.з.п.ет.}$, зарахованих до еталону (1.2):

$$K_{\text{обсягу}} = \frac{K_{3.2.п.}}{K_{3.2.п.ет.}}, \quad (1.2)$$

Вмотивованість курсантів до професійної діяльності, як результат осмисленості отриманих знань, встановлювалося шляхом аналізу їх відповідей щодо вирішення завдань, які потребували застосування знань у нестандартних ситуаціях. Для характеристики цього параметра використовувався критерій $K_{\text{вмот.}}$, який передбачав відношення кількості правильно виконаних завдань; наявності внутрішніх і зовнішніх мотивів засвоєння фахових дисциплін; сформованості ціннісних орієнтацій та інтересу до професійної діяльності; прагнення до успішного використання можливостей технологій ДН для вирішення завдань з охорони ДК; бажання досягти успіхів у професійній діяльності; прагнення до професійного самовдосконалення; розвиненості професійно необхідних якостей, насамперед відповідальності, організованості, самостійності, комунікабельності та наполегливості у вивченні фахових дисциплін. $K_{\text{м.ц.у.}}$ до кількості завдань $K_{\text{м.ц.у.ет.}}$, що є в еталоні (1.3):

$$K_{\text{вмот}} = \frac{K_{\text{м.ц.у.}}}{K_{\text{м.ц.у.ет.}}}, \quad (1.3)$$

Наявність інтеракції, тобто підтримання зворотнього зв'язку у майбутніх офіцерів-прикордонників з викладачем-куратором визначали в процесі міжособистісного спілкування (суб'єкт-суб'єктної взаємодії) в онлайн режимі. З огляду на це, враховували усвідомлення курсантами свого професійного рівня; володіння фаховими знаннями і практичними навичками ділової комунікації; здатність прогнозувати, критично оцінювати свої дії та дії інших осіб у професійній діяльності; сформованість професійних і комунікаційних умінь готовності офіцерів-прикордонників до взаємодії (з персоналом, громадянами); ефективність вирішення міжособистісних і внутрішньоособистісних конфліктів у прикордонних колективах; дотримання норм і принципів моралі у професійній діяльності; уміння встановлювати міжособистісні зв'язки, вибрати оптимальний стиль спілкування в різних умовах та здійснювати ефективний переконуючий вплив. Цей параметр ($K_{\text{інтерація}}$) характеризувався відношенням кількості виявлених комунікаційних умінь готовності офіцерів-прикордонників до взаємодії (з персоналом, громадянами), навичок ділової комунікації та ефективного вирішення міжособистісних і внутрішньоособистісних конфліктів $K_{\text{в.к.с.}}$ до їх кількості $K_{\text{в.к.с.ет.}}$, що є в еталоні (1.4):

$$K_{\text{інтерація}} = \frac{K_{\text{в.к.с.}}}{K_{\text{в.к.с.ет.}}}, \quad (1.4)$$

Оцінювання стійкості знань майбутніх офіцерів-прикордонників проводили на основі аналізу пояснень, даних у їх відповідях. Цей критерій $K_{\text{стійкості}}$ характеризувався відношенням кількості міцних фахових знань з різних напрямків професійної діяльності засобами ДН; адекватного самооцінювання; активного саморозвитку та професійного самовдосконалення; ефективності виконання завдань з охорони ДК; інтелектуального, психологічного та фізичного саморозвитку $K_{\text{м.с.з.}}$ до кількості міцних знань $K_{\text{м.с.з.ет.}}$, що є в еталоні (1.5):

$$K_{\text{стійкості}} = \frac{K_{\text{м.с.з.}}}{K_{\text{м.с.з.ет.}}}, \quad (1.5)$$

Середні показники якості фахових знань курсантів на початковому етапі формульовального експерименту представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати аналізу якості знань курсантів за критеріями інтегрального показника «навчальна активність» на початку констатувального етапу експерименту

№ зрізу	Екс-перимент	Критерії									
		$K_{\text{системність}}$		$K_{\text{обсяг}}$		$K_{\text{емоціо-ваність}}$		$K_{\text{інтерація}}$		$K_{\text{стійкість}}$	
		КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
1	початок	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08	0,07	0,06	0,05	0,04	0,03
2	початок	0,26	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16	0,14	0,12	0,10	0,08
3	початок	0,44	0,42	0,40	0,38	0,36	0,34	0,28	0,26	0,16	0,14
4	початок	0,54	0,52	0,66	0,58	0,50	0,48	0,26	0,24	0,16	0,14
5	початок	0,86	0,80	0,76	0,72	0,70	0,66	0,54	0,52	0,18	0,17

Як видно з таблиці 1, результати якості знань майбутніх офіцерів-прикордонників є різними і залежать від методики, за якою відбувається їх підготовка та критерію, закладеного в основу аналізу. З огляду на це, варто зазначити, що підготовка курсантів факультетів «Охорони та захисту державного кордону», «Правоохоронної діяльності та правознавства», «Іноземних мов та гуманітарних дисциплін» та «Інженерно-технічному», відрізняється між собою в частині предметного наповнення навчальних планів, зокрема дисциплін циклу професійної та практичної підготовки.

Згідно з діючими навчальними планами, професійна спрямованість недостатньо здійснюється в межах дисциплін циклу природничо-наукової та фундаментальної підготовки. Щодо методичної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності, то вона, на нашу думку, проводиться обмежено, лише в процесі вивчення дисциплін циклів (професійної та практичної підготовки; гуманітарної та соціально-економічної підготовки) методична складова розкривається ширше.

З огляду на це, постає необхідність перегляду підходів до методики викладання дисциплін. Необхідно інтенсифікувати навчальний процес і переорієнтувати його на отримання курсантом практичних знань щодо професійних проблем і шляхів їх вирішення. У таблиці 2 представлено перелік основних дисциплін, які вивчають курсанти спеціальності: «Охорони та захисту державного кордону», галузі знань: Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, I (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Таблиця 2

Перелік дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, які мають найбільше фахове навантаження на формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників

Назва кафедри	Навчальні дисципліни
Психології та морально-психологічного забезпечення	Морально-психологічне забезпечення ОСД
Особистої безпеки	Вогнева підготовка, особиста безпека та застосування сили Фізичне виховання
Транспортних засобів та спеціальної техніки	Автомобільна підготовка та бойові машини
Інженерного забезпечення та технічних засобів охорони ДК	Інженерне забезпечення та технічні засоби охорони кордону
Логістики	Тилове забезпечення охорони кордону
Тактики дій	Загальна тактика Топографія Воєнно-інженерна підготовка Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів
Прикордонної служби	Основи охорони державного кордону (ДК) Охорона ДК прикордонним підрозділом. Робота з місцевим населенням Охорона ДК в різних умовах Управління прикордонним підрозділом
Прикордонного контролю	Служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через ДК Технічні засоби прикордонного контролю Паспортний контроль Здійснення прикордонного контролю Організація прикордонного контролю
Зв'язку та інформатизації	Зв'язок прикордонних підрозділів Інформаційно-телекомунікаційні системи прикордонних підрозділів

Оволодіння знаннями в рамках певної військово-професійної дисципліни може бути ефективним, якщо, по-перше, курсанти отримають повну та адекватну інформацію про зміст і методи оволодіння системою знань з даної дисципліни, а також усвідомлять той факт, що без цих знань не може бути й мови про їх професійну кваліфікацію; по-друге, кожен курсант буде забезпечений методичними посібниками та розробками; по-третє, проміжні, міжсесійні результати навчання стануть критеріями для коригування освітнього процесу. Отже, дисципліни цього циклу складають цілісну групу, яка виступає базою та особливим навчальним середовищем для формування професійної компетентності майбутнього офіцера-прикордонника і дають можливість курсантам розвинути професійні уміння та навички (табл. 3), які будуть необхідними в процесі виконання професійних обов'язків з несення служби із охорони кордонів України, як у мирних час, так і в умовах, максимально наближених до бойових.

Таблиця 3

Перелік фахових умінь майбутніх офіцерів-прикордонників відповідно до типового професійного завдання діяльності (спеціальність «Охорони та захисту державного кордону»)

Типове професійне завдання діяльності	Зміст основних спеціальних умінь
Забезпечення постійної готовності підрозділу у мирний і воєнний час	Організувати заходи щодо підтримання техніки підрозділу в постійній готовності до застосування за призначенням
Бойове застосування підрозділу та управління ним в умовах бойової обстановки	Організувати бойове, технічне та матеріальне забезпечення дій підрозділу; управляти підрозділом у бою із застосуванням засобів зв'язку та інформатизації; володіти озброєнням і технікою підрозділу
Організація зв'язку і забезпечення функціонування системи зв'язку та автоматизації в різних умовах охорони ДК	Організувати оперативно-технічну службу на елементах системи зв'язку; працювати на засобах автоматизації, здійснювати збір, обробку, зберігання й отримання інформації, необхідної для управління прикордонними підрозділами з дотриманням вимог технічного захисту інформації; експлуатувати джерела електроживлення засобів зв'язку та автоматизації з дотриманням вимог правил їх експлуатації
Організація використання технічних засобів (ТЗ) охорони кордону (прикордонного контролю)	Застосовувати положення основних керівних документів щодо організації інженерного забезпечення охорони кордону; організувати інженерне обладнання позицій, встановлення інженерних споруд і загороджень; використовувати засоби інженерної розвідки для охорони ДК; застосовувати ТЗ прикордонного контролю за їх призначенням та організувати технічне обслуговування ТЗ прикордонного контролю
Організація експлуатації озброєння та техніки підрозділу	Організувати використання за призначенням, обслуговування, перевірку, збереження та оцінку технічного стану озброєння і техніки підрозділу; особисто проводити вимірювальний контроль параметрів озброєння, перевіряти та оцінювати готовність озброєння і військової техніки до використання

У процесі формувального експерименту (початковий етап) на основі методу анкетування вивчали питання щодо усвідомлення курсантами застосування в освітньому процесі дистанційних технологій навчання для майбутньої професійної діяльності. Проаналізуємо найбільш вагомні результати анкети, зокрема відповіді на такі питання:

1. Вивчення яких дисциплін повинно бути першочерговим у НАДПСУ для підготовки курсантів до майбутньої професійної діяльності?

2. Які основні шляхи (методи) вдосконалення змісту підготовки можна застосувати для покращення професійної майстерності майбутніх офіцерів-прикордонників?

3. Детально обґрунтуйте вплив технологій ДН на майбутню професійну діяльність офіцерів-прикордонників?

4. Наскільки ефективним буде вивчення дисциплін циклів (природничо-наукової та фундаментальної підготовки; гуманітарної та соціально-економічної підготовки; професійної та практичної підготовки) за допомогою технологій і засобів ДН?

5. Чи будуть корисними знання та вміння працювати із засобами ДН у Вашій майбутній професійній діяльності?

Обґрунтуємо більш детальноше отримані результати експериментального дослідження. Відповіді курсантів, отримані на основі співбесід та інтерв'ювання, були згруповані таким чином: відповіді, в яких була розкрита практична значущість професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників на основі технологій ДН в загальному вигляді (64 %); відповіді, в яких розкривалася актуальність вивчення дисциплін циклів (гуманітарної та соціально-економічної підготовки; професійної та практичної підготовки; природничо-наукової та фундаментальної підготовки) за допомогою технологій та засобів ДН у НАДПСУ, а саме новизна, зв'язок із практикою тощо (22 %); відповіді, в яких аналізувалися можливості вдосконалення професійної підготовки курсантів (9 %); відповіді, в яких детально розкрито рекомендації щодо покращення професійної майстерності майбутніх офіцерів-прикордонників (5 %).

Формувальний етап експерименту дозволив виявити ставлення курсантів до змісту та якості підготовки до майбутньої професійної діяльності, а також ступінь їх зацікавленості в такій діяльності. Експеримент проводився з курсантами паралельних груп випускних курсів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (n=206). Контрольні зрізи проводилися наприкінці останнього семестру у вигляді підсумкового тестування. Отримані в процесі тестування дані після статистичної обробки зведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Аналіз якості підготовки курсантів до професійної діяльності (у %)

Характер відповідей	2012/13 н.р.	2013/14 н.р.	2014/15 н.р.
Задовольняє повністю	8,3	18,0	18,1
Задовольняє частково	15,6	39,6	70,2
Зовсім не задовольняє	76,1	42,4	11,7

Висновки та перспективи подальших досліджень Отримані в процесі експерименту результати та їх аналіз дозволили виявити і встановити пряму залежність між якістю знань курсантів, станом викладання дисциплін різних циклів у НАДПСУ та практикою підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності. На основі результатів констатувального етапу експерименту в роботі НАДПСУ необхідно виділити низку виявлених недоліків: низький рівень знань курсантів зумовлений недостатньою шкільною підготовкою абітурієнтів; низький рівень зацікавленості курсантів в отриманні практичних навичок професійної діяльності внаслідок низького рівня інформаційно-комунікативної культури; курсанти мають низький рівень базових (комп'ютерних) знань і вмінь. Водночас на початку формувального етапу експерименту було виявлено низку позитивних моментів в освітній діяльності НАДПСУ, які були враховані у подальшій роботі, а саме: навчання курсантів за кредитно-модульною системою організації навчального процесу в академії відповідно до європейської кредитно-трансферної системи; наявність достатньої кількості комп'ютерної техніки і доступ до глобальної мережі Інтернет та

електронних ресурсів НАДПСУ; коригування навчальних планів спеціальностей з метою вдосконалення змісту освітнього процесу тощо. Загалом 2/3 навчального часу в академії відводиться на вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, з них 70% - практичні заняття.

З огляду на це, в НАДПСУ здійснено цільову переорієнтацію змісту навчання на військову складову в межах правоохоронних функцій прикордонного відомства. Для курсантів спеціальності «Охорона та захист державного кордону» 85 % часу, з них 17 % - навчальні дисципліни загальновійськового спрямування - «Загальна тактика», «Вогнева підготовка, особиста безпека та застосування сили», «Фізичне виховання»; для курсантів спеціальностей «Правознавство», «Філологія» та «Автомобільний транспорт» 50 % часу, з них 16 % - навчальні дисципліни загальновійськового спрямування.

Отримані результати вказують на необхідність визначення та обґрунтування педагогічних умов, реалізація яких у процесі фахової підготовки сприятиме результативному формуванню в курсантів професійної компетентності.

Література

1. Державні стандарти професійної освіти : теорія і методика : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 334 с.
2. Освітньо-кваліфікаційна характеристика на випускника Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького / НАДПСУ. – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2003. – 36 с.
3. Блощинський, І. Г. Критерії та показники компонентів професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій дистанційного навчання. Щомісячний науково-педагогічний журнал “Молодь і ринок” Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, № 7 (126) липень 2015. – С. 77–82.
4. Черепанов, В. С. Экспертные оценки в педагогических исследованиях [Монографія] / В. С. Черепанов. – М. Педагогика: 1989. – 152 с.

REFERENCES

1. State standards of professional education: theory and methodology: monograph / Editor N. H. Nychkalo. – Khmelnytsky : TUP, 2002. – 334 p.
2. Educational-qualifying characteristics of graduates at the National Academy of State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky / NASBGSU. – Khmelnytsky : editor Natsional'na akademiya Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy imeni B. Khmel'nyts'koho, 2012. – 96 p.
3. Bloshchynskiy I. H. Criteria and indicators of components of future borderguard officers' professional competence during training with the usage of distance learning technologies. Shchomisyachnyy naukovopedahohichnyy zhurnal “Molod' i rynok” Drohobyts'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni Ivana Franka, № 7 (126) lypen 2015. – P. 77–82.
4. Cherepanov V. S. Expert estimations in pedagogical researches [monograph] / V. S. Cherepanov. – M. Pedagogika: 1989. – 152 p.

РЕЗУЛЬТАТЫ КОНСТАТИРУЮЩЕГО ЭКСПЕРИМЕНТА СФОРМИРОВАННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ-ПОГРАНИЧНИКОВ В ПРОЦЕССЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕХНОЛОГИЙ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

И. Г. БЛОЩИНСКИЙ, кандидат педагогических наук, доцент,
профессор кафедры английского языка факультета иностранных
языков и гуманитарных дисциплин Национальная академия Государ-
ственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого
(г. Хмельницкий)

***Аннотация.** В статье представлены результаты констатирующего эксперимента сформированности профессиональной компетентности будущих офицеров-пограничников в процессе специальной подготовки с использованием технологий дистанционного обучения. На основании результатов констатирующего этапа эксперимента была обнаружена и установлена прямая зависимость между качеством знаний курсантов, состоянием преподавания дисциплин различных циклов в Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Б. Хмельницкого и практикой подготовки будущих офицеров-пограничников к профессиональной деятельности.*

***Ключевые слова:** констатирующий эксперимент; профессиональная компетентность; технологии дистанционного обучения; будущий офицер-пограничник*

**INITIAL EXPERIMENT RESULTS OF FUTURE BORDERGUARD
OFFICERS' PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION DURING TRAINING
WITH THE USAGE OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES**

**I. Bloshchynskyi, PhD (Candidate of pedagogical sciences), associate
professor, Professor of the English Language department
National academy of the State border guard service of Ukraine
named after Bohdan Khmelnytskyi (Khmelnytskyi)**

***Annotation.** The article presents initial experiment results of future borderguard officers' professional competence formation during their training with the usage of distance learning technologies. Based on results of initial experiment stage it was found and determined a direct correlation between the quality of cadets' knowledge, state of subjects teaching of different cycles at the National Academy of State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky and practice of future borderguard officers' training to their professional activity.*

***Key words:** initial experiment; professional competence; distance learning technologies; future borderguard officer*

УДК 378.1

**ГУМАНІСТИЧНІ ПОГЛЯДИ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ-ПРОСВІТИТЕЛІВ
НА МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ХХ СТ.:
ІСТОРИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ**

С. Б. БРЄЖНЕВА, викладач кафедри теорії і методики музичної
освіти та хореографії, Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

© С. Б. Брежнева, 2016